

LUONNOS 18.7.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta ja laiksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 § ja muutettavaksi eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:ää.

Eläinten hyvinvoinnista annetusta laista ehdotetaan kumottavaksi säännös, jonka mukaan tuotantoeläimenä pidettävää sikaa ei saa kastroida kirurgisesti 1 päivästä tammikuuta 2035 lukien.

Eläinten lääkitsemisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saisi luovuttaa injektoitavaa puudutusainetta porsaan kirurgista kastreatiota varten myös valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittymättömille tiloille.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	6
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	6
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomaille käytetyt keinot	6
6 Lausuntopalaute	8
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	8
7.1 Laki eläinten hyvinvoinnista	8
7.2 Laki eläinten lääkitsemisestä.....	8
8 Lakia alemman asteinen sääntely	9
9 Voimaantulo	10
10 Toimeenpano ja seuranta	10
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	10
LAKIEHDOTUKSET	12
Laki eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta	12
Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta	12
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTI.....	14
Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta.....	14

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Eläinten hyvinvoinnista annettu laki (693/2023), jäljempänä *hyvinvointilaki*, tuli voimaan 1.1.2024. Kirurgista kastraatiokieltä koskeva säännös, jolla kielletään tuotantoeläiminä pidettävien sikojen kirurginen kastratio, jäljempänä *kastraatiokielto*, vuoden 2035 alusta lukien, lisättiin hyvinvointilakiin vasta lausuntokierroksen jälkeen. Tällöin kirurgisen kastraatiokiellon vaikutuksia koko elinkeinon ei ollut mahdollista arvioida kattavasti. Jo ennen hyvinvointilain voimaantuloa maa- ja metsätalousministeriö asetti porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopumista valmistelevalle työryhmälle, jäljempänä *kastraatiotyöryhmä*, joka koostui monipuolisesti eri sidosryhmistä.

Edellä mainitun työryhmän työn yhteydessä selvitettiin tarkemmin elinkeinolle aiheutuvia vaikutuksia ja kustannuksia, jotka kohdistuivat erityisesti elintarviketeollisuuteen. Kastraatiokiellon olisi hyötyä eläinten hyvinvoinnille, ja tiettyjä taloudellisia hyötyjä syntyisi myös tuottajille eläinten paremman rehuhyötysuhteen, nopeutuneen tuotantokierron ja vähentyneen työmäärän ansiosta. Täyskarjukasvatuksesta on Suomessa toistaiseksi vain vähän kokemusta. Täyskarjukasvatuksessa vaarana voisi olla, että karjut vahingoittaisivat toisiaan, hännänpurenta lisääntyisi ja antibioottien käyttöä jouduttaisiin lisäämään.

Lihateollisuudelle aiheutuisi kuitenkin erittäin merkittäviä kustannuksia, lihateollisuuden arvon mukaan 350 miljoonaa euroa, seuraavan kymmenen vuoden aikana. Teurastamoihin pitäisi tehdä huomattavia rakenteellisia muutoksia, koska esimerkiksi ruhojen käsittely ja lajittelu muuttuisivat oleellisesti nykyisestä. Täyskarjujen käyttö elintarvikkeena edellyttää myös karjunhajun tunnistamismenetelmän kehittämistä. Valmistaa, suoraan käyttöön hankittavaa tunnistusmenetelmää, joka soveltuu teurastamon linjavauhtiin, ei ole saatavilla. Teollisuus toi työryhmässä esiin myös sen, että sianlihan vienti esimerkiksi Aasiaan ja Yhdysvaltoihin vaikeutuisi johtuen kastraatiokiellosta. Vientiasiakkaiden kanssa tehdyissä yritysten välisissä kauppasopimuksissa edellytetään, että tuotteet ovat peräisin kastroiduista tai naaraspuolisista sioista ja että kastraatiokielto voisi vaikeuttaa sianlihan vientiä kyseisten kolmansien maiden markkinoille.

Hyvinvointilain valmistelun aikaan Euroopan unionin eläinten hyvinvointilainsäädännön kokonaisuudistus eteni ja muun muassa sikojen pitoa koskevaa uutta lainsäädäntöä valmisteltiin. Suomen tavoitteena oli saada kastraatiokielto siirtymäajalla myös Euroopan unionin tasoiseen lainsäädäntöön. Vuonna 2024 nimitetyn nykyisen Euroopan komission työohjelman perusteella Euroopan unionin eläinten hyvinvointilainsäädännön uudistusten painopiste on selvästi muuttunut. Euroopan unionin tasolla eläinten hyvinvointilainsäädäntöuudistus keskittyy nyt ensisijaisesti käsittelyssä olevien asetusluonnosten valmistelun loppuunsaattamiseen ja Euroopan unionin kansalaisaloitteen "End the Cage Age" mukaiseen häkittömän kasvatuksen toteuttamisen selvittelyyn. Tällä hetkellä ei ole tiedossa, tuleeko nykyinen Euroopan komissio antamaan uusia eläinten hyvinvointilainsäädäntöehdotuksia kaudellaan. Suomi tulee jatkossakin aktiivisesti edistämään sitä, että porsaiden kirurgisesta kastraatiokiellosta saataisiin aikaan yhteinen ratkaisu Euroopan unionin lainsäädännön tasolla. Jos mahdollinen Euroopan unionin lainsäädännön muutoksen täytäntöönpano edellyttää kansallista lainsäädäntöä, Suomessa ryhdytään tällöin viipymättä valmistelemaan kansallista lainsäädäntöä ja sen toimeenpanoa.

Yksipuolinen kastraatiokielto Suomessa voisi merkittävästi heikentää kotimaisen sianlihantuotannon kannattavuutta, jos kuluttajat siirtyisivät enenevässä määrin ostamaan ulkomaista sianlihaa tai muita korvaavia tuotteita kotimaisen sianlihan sijaan. Tämä voisi vaikuttaa negatiivisesti Suomen ruokaturvaan ja huoltovarmuuteen.

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, aluehallintovirastoilta, Luonnonvarakeskukselta, Luonnonvarakeskus/Eläinten hyvinvointikeskukselta, Opetushallitukselta, Ruokavirastolta, Helsingin yliopistolta, Itä-Suomen yliopistolta, Turun yliopistolta, Åbo Akademilta, Animalia ry:ltä, Elintarviketeollisuusliitto ry:ltä, Eläinten terveys ETT ry:ltä, Lihakeskusliitto ry:ltä, Luomuliitto ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska Lantbrukssällskapens Förbund rf:ltä, Päivittäistavarakauppa ry:ltä, SEY Suomen Eläinsuojelu ry:ltä, Suomen Eläinlääkäriliitto ry:ltä, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry:ltä, Suomen Sikayrittäjät ry:ltä, Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Tuotantoeläinlääkäriyhdistys ry:ltä sekä Yhteiskunnallisen ja kulttuurisen eläintutkimuksen seura ry:ltä.

2 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa olevan hyvinvointilain 126 § (Tuotantoeläimenä pidettävän sian kastraatiota koskeva siirtymäsäännös), jossa säädetään kiellosta kastroida tuotantoeläimenä pidettävä sika kirurgisesti, olisi tullut voimaan vasta vuoden 2035 alusta, joten sitä ei vielä sovelleta.

Hyvinvointilain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä (1165/2023), jäljempänä *toimenpideasetus*, 5 §:n (Kastratio ja sterilisaatio) 2 §:n 3 kohdan mukaan enintään seitsemän päivän ikäisen porsaasa saa kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä sellainen henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen, jos toimenpiteen yhteydessä porsaalle annetaan tulehduskipulääkettä. Toisin sanoen tulehduskipulääkkeen antaminen kyseisen toimenpiteen yhteydessä on ollut pakollista jo hyvinvointilain tullessa voimaan eli 1.1.2024 lukien.

Edelleen toimenpideasetuksen 5 §:n 3 momentin mukaan vuoden 2027 alusta lukien paikallispuudutusta on käytettävä enintään seitsemän päivän ikäisen porsaasa kirurgisen kastraation yhteydessä. Koska vuoden 2027 alusta lukien paikallispuudutusta on käytettävä alle seitsemän päivän ikäisten porsaiden kirurgisen kastraation yhteydessä, eläinten lääkitsemisestä annettua lakia (387/2014), jäljempänä *lääkitsemislaki*, ehdotetaan muutettavaksi siten, että puudutteiden luovuttaminen kirurgista kastraatiota varten sallittua myös niille tiloille, jotka eivät ole liittyneet valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan. Valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneille tiloille puudutteen luovuttaminen on sallittua jo nyt. Eläinten terveys ETT ry:n ylläpitämään kansalliseen sikatilojen terveystietorekisteri Sikavaan kuuluu yli 90 prosenttia emakkosikatiloista eli toisin sanoen valtaosalle emakkosikatiloja voidaan jo nyt luovuttaa puudutetta porsaiden kirurgista kastraatiota varten.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on estää kastraatiokiellosta sika-alalle aiheutuvat lisäkustannukset ja siten auttaa alaa selviytymään haastavassa markkinatilanteessa, johon ovat vaikuttaneet muun muassa yleinen kustannusten nousu sekä kansanterveyden turvaamiseksi toteutettavasta salmonellavalvontaohjelmasta johtuvat lisääntyneet taloudelliset riskit. Tätä kautta tavoitteena on turvata kotimaista sianlihan tuotantoa ja Suomen huoltovarmuutta.

Tavoitteena on myös varmistaa kastraation yhteydessä vaadittava kivunlievitys sallimalla lääkitsemislaissa puudutteiden luovuttaminen kirurgista kastraatiota varten myös valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittymättömille tiloille.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi hyvinvointilain 126 §, jolla kielletään tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastraatio vuoden 2035 alusta lukien. Mainittu kumottavaksi ehdotettu säännös koskee toimenpideasetuksen mukaan enintään seitsemän päivän ikäisiä porsaita.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lääkitsemislain 17 §:ää siten, että puudutteiden luovuttaminen porsaiden kirurgista kastraatiota varten olisi tietyin edellytyksin mahdollista myös valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittymättömille tiloille. Luovutuksen edellytyksenä olisi muun muassa, että mainituilla tiloilla olisi lääkitsemissuunnitelma, jonka sisällöstä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Sitä, mitä uusi lääkitsemissuunnitelma sisältäisi, kuvataan tämän esityksen jaksossa 8 (Lakia alemman asteinen sääntely).

Esityksellä varmistettaisiin, että valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittymättömillä tiloilla on mahdollisuus hankkia puudutusainetta porsaiden kirurgista kastraatiota varten.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtiontalouteen. Muutoksen ei arvioida lisäävän eikä vähentävän viranomaisten tehtävien kokonaismäärää.

Esitys ei vaikuta porsaiden hyvinvointiin nykytilanteeseen verrattuna, sillä kirurgisen kastraation kieltö olisi sovellettavaksi vasta vuoden 2035 alusta alkaen. Porsaiden kastraatio on toimenpiteenä ilman kivunlievitystä hyvin kivulias. Vuonna 2024 voimaan tulleen hyvinvointilain myötä kipulääkkeen käyttö tuli pakolliseksi kirurgisen kastraation yhteydessä ja 1.1.2027 alkaen tulehduskipulääkkeen lisäksi on aina käytettävä myös paikallispuudutusta. Lainsäädännön vaatimukset täyttävästä kivunlievityksestä huolimatta kaikkea toimenpiteestä johtuvaa kipua ei saada poistettua. Varsinaisen toimenpiteen jälkeinen kipu jatkuu useita päiviä. Myös itse puudutuksesta aiheutuu hetkellistä kipua. (*Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen (EFSA) riskinarviointi sikojen hyvinvoinnista: Welfare of pigs on farm* | EFSA, linkki arviointiin <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7421>). Toimenpiteen jälkeistä kivunlievitystä tuetaan kuitenkin myös maataloustukijärjestelmään sisältyvän eläinten hyvinvointikorvauksen kautta ja tilat voivat vapaaehtoisesti jo nyt antaa porsaille toisen tulehduskipulääkkeen jälkikivun lievittämiseksi.

Lihateollisuus toi kastraatiotyöryhmässä esille, että kastraatiokiellon myötä teollisuudelle aiheutuisi kuitenkin erittäin merkittäviä kustannuksia. Lihateollisuuden arvion mukaan kustannukset olisivat 350 miljoonaa euroa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Lisäksi teollisuuden arvion mukaan vienti esimerkiksi Aasiaan ja Yhdysvaltoihin vaikeutuisi kastraatiokiellon myötä määränpäämaiden yritysten asettamista vaatimuksista johtuen. Edellä mainitun lihateollisuuden arvion mukaan noin 40 miljoonaa euroa muodostuisi kertaluontoisista investoinneista automatisoituun ruhovalastoon ensimmäisen kymmenen vuoden ajalta, hajuntunnistukseen ja tarvittavaan ohjausjärjestelmään eri teurastamoissa; noin 263 miljoonaa euroa vientitulojen menetyksenä jouduttaessa vaihtamaan viennin kohdemaita heikommin kannattaviin kohteisiin; sekä noin 56 miljoonaa euroa muuttuvia kustannuksia johtuen hajuntunnistuksesta, karjunhajun aiheuttamasta saantohävikistä ja karjujen pehmeämmän rasvahappokoostumuksen aiheuttamista laatuapioista. Nämä kustannukset vaikuttaisivat koko ketjuun alkutuotannosta kuluttajalle asti, mikä saattaisi myös nostaa sianlihan kuluttajahintaa ja laskea tuottajien saamaa

sianlihan tilityshintaa. Esityksen myötä sianlihan vienti ei vaikeudu ja lihateollisuudelle ei aiheudu edellä mainittuja kustannuksia.

Esityksellä arvioidaan olevan tuottajiin sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Näitä käsitellään muun muassa kastroatiotyöryhmän loppuraportissa (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165073/MMM_2023_16.pdf). Kastroidut siat ovat kasvatuksen aikana vähemmän aggressiivisia ja levottomia kuin karjut, joten niitä on helpompi kasvattaa, ja ne myös tarvitsevat vähemmän tilaa kuin karjut.

Kastraatiokielto olisi toteutuessaan saattanut hyödyttää tuottajia taloudellisesti. Kastroiduilla eläimillä on huonompi rehuhyötysuhde kuin karjuilla eli sianlihakilon tuottamiseen tarvitaan arviolta 10–15 prosenttia enemmän rehua. Kastroimattomien karjujen kasvatuksessa parempi rehuhyötysuhde ja nopeutunut tuotantokierto tuovat lisätuottoa tuottajalle. Lisäksi säästetään kastroatitoimenpiteen tekemiseen kuluva työaika sekä kipulääkkeiden ja puudutteen kustannukset.

Karjunkasvatus olisi edellyttänyt tuottajilta uudenlaista osaamista sekä sikojen ruokinnan, jalostuksen, muun käsittelyn ja hoidon sopeuttamista karjujen kasvatukseen. Käytökseltään vilkkaammat karjut voivat sukukypsyyksiin saavutettuaan aiheuttaa toisilleen esimerkiksi iho- ja penisvaurioita tai ontumia, joita voidaan vähentää oikealla hoidolla. Karjunkasvatukselle vaihtoehdoisen immunokastration käytöstä olisi aiheutunut rokote- ja rokotuskustannuksia, kun jokin urospuolinen sika olisi jouduttu rokottamaan kahdesti.

Hyvinvointilain valmistelun yhteydessä ja sen jälkeen keskeiset tuottajajärjestöt ovat vastustaneet kastroatiokieltä, joten tuottajajärjestöt ovat nähneet kiellon kielteiset vaikutukset sikalalle myönteisiä vaikutuksia suurempina.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehto esitykselle olisi, että kirurgisen kastration kieltäisiin voimassa. Kiellon säilyttäminen olisi perusteltua porsaiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Lisäksi se voisi mahdollisesti parantaa tuottajien asemaa taloudellisesti. Kiellon säilyttäminen myös edistäisi kirurgiselle kastroatiolle korvaavien menetelmien kehittämistä. Maa- ja metsätalousministeriö jatkaa kuitenkin vuonna 2023 käynnistyneen tutkimushankkeen rahoitusta, jossa selvitetään kirurgiselle kastroatiolle korvaavien kasvatusmenetelmien käyttöönottoa. Elinkeino voi ottaa niitä vapaaehtoisesti käyttöön myöhemmin.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ruotsi

Ruotsin lainsäädännössä on edellytetty 1.1.2016 alkaen kivunlievityksen käyttöä porsaiden kirurgisen kastration yhteydessä. Kirurgisesta kastroatiosta luopumista koskeneen selvityshenkilö Mari Heinosen raportin ”Kastroatioselvitys 2021” (https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/1858027/Selvitys_Sikojen_kastratio_2021.pdf/fadec6f1-c4a2-586b-1449-8fb578c6247b/Selvitys_Sikojen_kastratio_2021.pdf?t=1643886578613), jäljempänä *kastroatioselvitys*, mukaan Ruotsissa 99 prosenttia karjuista kastroidaan käyttäen eläinten pitäjän antamaa paikallispuudutusta ja tulehduskipulääkettä. Arviolta yksi prosentti käyttää immuunkastratiota. Ruotsissa ei ole tehty päätöstä kirurgisen kastration kieltämisestä.

Norja

Norjassa kirurgisen kastraation saa tehdä vain eläinlääkäri paikallispuudutusta ja tulehduskipulääkettä käyttäen. Norjan lainsäädännön mukaan eläimen omistaja ei saa käyttää puudutteita itse. Kastraatioselvityksen mukaan 98,8 prosenttia karjuista kastroidaan ja pieni määrä (0,5 prosenttia) karjuja kasvatetaan leikkaamattomina ja teurastetaan teuraspainossa 80,4 kg. Myös pieni määrä (1,2 prosenttia) karjuporsaista immunokastroidaan.

Norjalainen työryhmä, joka koostui ministeriön ja teollisuuden edustajista, esitti tavoitteeksi, että vuoden 2015 loppuun mennessä immunokastroitujen karjujen osuus olisi kymmenen prosenttia, ja säännöksiä muutettiin rohkaisemaan rokotusten käyttöä. Lisäksi asiasta tiedotettiin tuottajia ja eläinlääkäreitä. Teurastamot pienensivät tuottajatilistä vähennettävää maksua, jos ruhossa havaitaan karjunhajua aiheuttavaa androstenonia. Samaan aikaan lopetettiin rokotettujen eläinten valvontamaksu (0,3 Norjan kruunua) ja aiemman käytännön sijaan valvontamaksu jaettiin kaikille ruhoille. Toimenpiteistä huolimatta rokotukset eivät ole lisääntyneet.

Norjassa ei ole tehty päätöstä kirurgisesta kastraatiosta luopumisesta. Aikaisemmin tavoitteena oli luopua kastraatiosta 1.1.2018 mennessä, mutta se ei onnistunut. Ongelmaksi on koettu, että immunokastraation tulokset vaihtelevat ja karjujen kasvatus vaatii perehtymistä niiden kasvatukseen.

Tanska

Tanskan lainsäädännössä edellytetään kipulääkkeen antamista kirurgisen kastraation yhteydessä, mutta ei paikallispuudutusta. Sen sijaan Tanskan lihateollisuuden standardi ”The Danish Product Standard” sisältää vaatimuksen puudutuksen antamista ennen kirurgista kastraatiota. Kastraatioselvityksen mukaan 95 prosenttia karjuista kastroidaan käyttäen eläinten pitäjän antamaa paikallispuudutusta ja kipulääkettä. Loput viisi prosenttia kasvatetaan karjuina ja teurastetaan noin 115 kiloissa.

Tanskassa yksi teurastamo ottaa vastaan karjuja. Teurastamolla karjujen ruhot testataan karjunhajun varalta kemiallisella menetelmällä. Tanskassa ei ole tehty päätöstä kirurgisesta kastraatiosta luopumisesta.

Saksa

Saksassa on edellytetty 1.1.2021 alkaen, että kirurgisen kastraation yhteydessä käytetään yleisanestesiaa. Tuottajat voivat käyttää anestesiaalaitteita itse. Tällä hetkellä suurin osa karjuista (78 prosenttia) kastroidaan inhalaatioanestesiassa (isofluraani) ja ne saavat myös tulehduskipulääkkeen. Noin 20 prosenttia kasvatetaan karjuina (teurastus elopainossa 110 kiloa) ja noin kaksi prosenttia immunokastroidaan. Yleisanestesiaa pidettiin tehokkaampana lievittämään kipua kuin paikallispuudutusta, joka itsessään aiheuttaa kipua. Toisaalta siihen voi liittyä työturvallisuusriskejä. Yleisanestesiaalaitte maksaa noin 9 000 euroa ja valtio korvaa osan kustannuksesta.

Alankomaat

Alankomaissa kasvatetaan 70 prosenttia karjuista kastroidamattomina ja teurastetaan 95–100 kiloissa. Loput, eli noin 30 prosenttia karjuista, kastroidaan inhalaatioanestesiassa (CO₂) ja näille annetaan myös tulehduskipulääke. Kivunlievitys kirurgisen kastraation yhteydessä on vaatimuksena lainsäädännössä. Immunokastraatio ei ole saanut suosiota.

Teurastamolinjalla karjut testataan mahdollisen karjunhajun varalta ihmisen avulla. Alan-komaissa ei ole päätetty kieltää kirurgista kastraatiota.

Belgia

Kastraatioselvityksen mukaan Belgiassa noin 80 prosenttia karjuista kastroidaan ja niille annetaan tulehduskipulääke. Noin kymmenen prosenttia karjuista kasvatetaan leikkaamattomina ja noin kymmenen prosenttia karjuporsaista immunokastroidaan. Immunokastroitujen sikojen liha kaupataan yhden kauppaketjun kautta. Täyskarjujen ja immunokastroitujen karjujen liha menee pääosin kotimaan kulutukseen ja kirurgisesti kastroitujen karjujen liha vientiin.

Espanja

Espanjassa kasvatetaan karjuja pääsääntöisesti kastroidamattomina (78 prosenttia karjuista) ja teurastetaan noin 5,5 kuukauden iässä, kun niiden elopaino on alle 110 kiloa. Pieni määrä immunokastroidaan (kaksi prosenttia) ja noin 15 prosenttia karjuista kastroidaan kirurgisesti ilman kipulääkitystä. Noin viisi prosenttia karjuista nukutetaan (yleisanestesia) ja ne saavat myös tulehduskipulääkkeen (lähinnä Iberian sikojen tuotanto).

Espanjassa ei ole tehty päätöstä kirurgisesta kastraatiosta luopumisesta, mutta asiasta keskustellaan. Vaikka Espanjassa kasvatetaan suurin määrä kastroidamattomia karjuja maailmassa, Espanjalle on tärkeä kasvattaa myös perinteisellä tavalla Iberian sikoja, jotka pitää kastroida, koska ne kasvatetaan poikkeuksellisen suuriksi ja vanhoiksi.

Euroopassa on myös muita valtioita, kuten Iso-Britannia, Irlanti ja Portugali, joissa on perinteisesti kasvatettu täyskarjuja eikä kirurginen kastratio ole ollut laajemmin käytössä.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnon on ollut lausunnolla 18.7.2025 – 29.8.2025 välisen ajan. Hallituksen esitysluonnoksesta on saatu lausunto....

Saadussa lausuntopalautteessa...

Saatujen lausuntojen johdosta....

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki eläinten hyvinvoinnista

126 §. *Tuotantoeläimenä pidettävän sian kastraatiota koskeva siirtymäsäännös.* Voimassa olevan pykälän mukaan tuotantoeläimenä pidettävää sikaa ei saa kastroida kirurgisesti ja säännöstä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2035.

Edellä sanottuun viitaten voimassa oleva säännös aiheuttaisi elintarviketeollisuuden arvion mukaan merkittäviä rakenteellisia muutostarpeita elintarviketeollisuudelle ja vaatisi merkittäviä investointeja sekä vaikeuttaisi vientiä kolmansiin maihin. Lisäksi jaksossa 3 ja 4 sanottuun viitaten pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

7.2 Laki eläinten lääkitsemisestä

17 §. *Muu lääkkeiden luovutus.* Pykälän 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan lääkitsemislain 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saisi luovuttaa porsaan omistajalle tai haltijalle porsaan kirurgiseen kastraatioon tarkoitettua injektoitavaa puudutusainetta. Lääkitsemislain 15 §:ssä säädetään muun muassa eläinlääkärin oikeudesta luovuttaa lääkkeitä tietyin edellytyksin eläimen omistajalle tai haltijalle eläimen hoitoa tai jatkohoitoa varten. Lääkitsemislain 16 §:ssä säädetään puolestaan eläinlääkärin oikeudesta luovuttaa lääkkeitä valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneelle eläimen omistajalle tai haltijalle. Toisin sanoen ehdotuksen mukaan eläinlääkäri saisi säädetyn edellytyksin luovuttaa porsaan kirurgiseen kastraatioon tarkoitettua injektoitavaa puudutusainetta myös sellaisille tiloille, jotka eivät ole liittyneen valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan.

Ehdotuksen mukaan yhtenä edellytyksenä puudutusaineen luovutukselle olisi, että porsaan omistajalla tai haltijalla tai tämän nimeämällä henkilöllä on eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön mukainen oikeus puudutuksen antamiseen. Tällä tarkoitetaan Manner-Suomessa hyvinvointilain 16 §:n mukaista oikeutta, joka edellyttää mainitussa pykälässä edellytettyä ja mainitun lain nojalla annetussa toimenpideasetuksessa tarkemmin säänneltyä pätevyyttä. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n (Maakunnan lainsäädäntövalta) 7 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat eläinsuojelua ja eläinlääkintähuoltoa. Edelleen Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n (Valtakunnan lainsäädäntövalta) 30 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muun muassa lääkkeitä ja lääkkeenomaisia tuotteita. Näin ollen ehdotuksen mukainen sanamuoto paikallispuudutteen luovuttamisesta henkilölle, jolla on eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön mukainen oikeus puudutuksen antamiseen, kattaisi sekä Manner-Suomessa voimassa olevan eläinten hyvinvointilain mukaiset oikeudet paikallispuudutuksen antamiseen että Ahvenanmaan maakunnassa maakunnan eläinsuojelulainsäädännön mukaiset pätevyysvaatimukset paikallispuudutteen antamiseen.

Edelleen ehdotuksen mukaan edellytyksenä puudutusaineen luovuttamiselle olisi lisäksi se, että eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri tarkistaa lääkitsemissuunnitelman sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet ja käsitellä lääkkeitä. Eläinlääkäri saisi luovuttaa puudutusainetta varalle kerrallaan enintään seuraavan neljän kuukauden tarpeeseen edellisestä terveydenhuoltokäynnistä laskettuna.

Lääkitsemissuunnitelma olisi suunnitelma, joka sisältäisi muun muassa selvityksen suunnitelluista kirurgisista kastraatiotoimenpiteistä ja käytännöistä, joiden yhteydessä porsaille käytetään puudutusainetta kyseisessä pitopaikassa. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaankin lisättäväksi valtuus antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella muiden momenttiin jo nykyisin sisältyvien seikkojen lisäksi myös lääkitsemissuunnitelmasta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Lääkitsemislain 17 §:n 3 momenttiin lisättäisiin edellä sanotun mukaisesti valtuus antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä myös lääkitsemissuunnitelmasta. Tarkoituksena on, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa säädettäisiin lääkitsemissuunnitelman osalta ensinnäkin, että suunnitelmassa tulisi olla tiedot suunnitelluista kirurgisista kastraatiotoimenpiteistä ja käytännöistä, joiden yhteydessä porsaille käytetään puudutusainetta kyseisessä pitopaikassa. Lääkitsemissuunnitelman tulisi sisältää tiedot käytettävän eläinlääkevalmisteen nimestä, annoksesta ja eläinlääkkeen käyttötavasta sekä eläinten ikäryhmästä (porsaille aina enintään seitsemän vuorokautta). Lääkitsemissuunnitelmaan sisällytettäisiin myös kuvaus ja tiedot toimenpiteistä poikkeus- ja ongelmatilanteissa. Suunnitelmassa tulisi lisäksi

olla kuvaus eläinlääkkeiden säilytyksestä, varastoinnista ja hävittämisestä sekä ohjeet lääkitsemisessä käytettävistä välineistä ja tarvikkeista sekä niiden puhdistuksesta ja huollosta.

Eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaavan eläinlääkärin olisi tarkasteltava lääkitsemissuunnitelman ajantasaisuutta vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa päivitettävä suunnitelma. Mainitun eläinlääkärin olisi myös kirjattava lääkitsemissuunnitelman viimeimmän tarkastelun ja päivittämisen ajankohta lääkitsemissuunnitelmaan ja lääkitsemissuunnitelmat päivityksineen olisi säilytettävä viiden vuoden ajan valvontaa ja tarkastusta varten.

9 Voimaantulo

Lait esitetään tuleviksi voimaan mahdollisimman pian.

10 Toimeenpano ja seuranta

Esityksellä toteutetaan pääministeri Orpon hallitusohjelman kohdan 6.6 (Suomi elää maaseudusta ja metsistä - Maaseutualoille tulevaisuuden näkymiä) kirjausta, jonka mukaan hallitus seuraa hyvinvointilain toteutumista sekä sen vaikutuksia eläinten hyvinvointiin ja suomalaisen ruokavientiin. Esityksellä pyritään varmistamaan, että sianlihanvienti Aasiaan ja Yhdysvaltoihin ei vaikeudu kastroatiokiellon myötä.

Ehdotetun sääntelyn toimivuutta on tarkoitus seurata osana hyvinvointilain toimeenpanon valvontaa ja seurantaa.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksellä on liittymäkohta perustuslain 80 §:ään, jossa säädetään asetuksen antamisesta ja lainsäädäntövallan siirtämisestä. Lääkitsemislakiehdotukseen sisältyy lisäys niistä seikoista (lääkitsemissuunnitelma), joista voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan asetuksenantovaltuuksiin kohdistetaan erityisesti vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esimerkiksi PeVL 19/002 vp, PeVL 40/2002 vp ja PeVL 38/2013 vp). Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään painottanut myös sitä, että lakiin otettava asetuksenantovaltuus on laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti (esimerkiksi PeVL 26/2017 vp). Lääkitsemislakiin ehdotettu muutos täyttää nämä vaatimukset.

Arvioitaessa sitä, tuleeko asetuksenantovaltuus laissa osoittaa valtioneuvostolle vai ministeriölle, lähtökohtana on se, että valtioneuvosto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista sekä muista asioista, joiden merkitys sitä vaatii. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on lisäksi tuotu esiin se, että ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäishekoissa asioissa (esimerkiksi PeVL 33/2004 vp ja PeVL 7/2005 vp).

Lääkitsemislain 17 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävät seikat ovat lähinnä teknisluonteisia, joilla ei ole laajaa poliittista tai yhteiskunnallista merkitystä. Ministeriön asetuksella voitaisiin jatkossa antaa tarkempia säännöksiä myös

lääkitsemissuunnitelman sisällöstä ja säilytysajasta. Kun otetaan huomioon asetuksella säänneltävien asioiden luonne, ministeriön asetusta on pidettävä asianmukaisena säädöstasona.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eläinten hyvinvoinnista annetun lain 126 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) 126 §.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 17 § seuraavasti:

17 §

Muu lääkkeiden luovutus

Edellä 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saa luovuttaa turkiseläinten, kalojen ja siipikarjan omistajalle tai haltijalle näille eläimille annettavaksi immunologisia eläinlääkevalmisteita sairauden ennaltaehkäisemistä varten. Lisäksi eläinlääkäri saa luovuttaa lääkkeitä turkiseläinten omistajalle tai haltijalle näiden eläinten sairauksien tai niiden oireiden hoidon varalle. Edellytyksenä luovutukselle on, että eläinlääkäri käy tarkastamassa eläinten terveydentilan säännöllisesti, laatii terveydenhuoltosuunnitelman ja suunnitelman immunologisten ja muiden eläinlääkevalmisteiden

käytöstä eläinten pitopaikassa sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet, käsitellä lääkkeitä ja antaa lääkkeit eläimelle.

Edellä 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saa luovuttaa porsaan omistajalle tai haltijalle porsaan kirurgiseen kastraatioon tarkoitettua injektoitavaa puudutusainetta. Edellytyksenä luovuttamiselle on, että eläinlääkäri varmistuu siitä, että porsaan omistajalla tai haltijalla tai tämän nimeämällä henkilöllä on eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön mukainen oikeus puudutuksen suorittamiseen. Lisäksi edellytyksenä luovutukselle on, että eläinlääkäri tarkistaa lääkitsemissuunnitelman sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet sekä käsitellä lääkkeitä. Eläinlääkäri saa luovuttaa puudutusainetta varalle kerrallaan enintään seuraavan neljän kuukauden tarpeeseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 j a 2 momentissa tarkoitetun lääkkeiden luovutuksen ja luovutettujen lääkkeiden käytön ehdoista ja rajoituksista, eläinlääkäriin käynneistä eläinten pitopaikassa, luovutettavien lääkkeiden valikoimasta ja määrästä sekä lääkitsemissuunnitelmasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

2.

Laki

eläinten lääkitsemisestä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 17 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Muu lääkkeiden luovutus

Edellä 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saa luovuttaa turkiseläinten, kalojen ja siipikarjan omistajalle tai haltijalle näille eläimille annettavaksi immunologisia eläinlääkevalmisteita sairauden ennaltaehkäisemistä varten. Lisäksi eläinlääkäri saa luovuttaa lääkkeitä turkiseläinten omistajalle tai haltijalle näiden eläinten sairauksien tai niiden oireiden hoidon varalle. Edellytyksenä luovutukselle on, että eläinlääkäri käy tarkastamassa eläinten terveydentilan säännöllisesti, laatii terveydenhuoltosuunnitelman ja suunnitelman immunologisten ja muiden eläinlääkevalmisteiden käytöstä eläinten pitopaikassa sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet, käsitellä lääkkeitä ja antaa lääkkeet eläimelle.

17 §

Muu lääkkeiden luovutus

Edellä 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saa luovuttaa turkiseläinten, kalojen ja siipikarjan omistajalle tai haltijalle näille eläimille annettavaksi immunologisia eläinlääkevalmisteita sairauden ennaltaehkäisemistä varten. Lisäksi eläinlääkäri saa luovuttaa lääkkeitä turkiseläinten omistajalle tai haltijalle näiden eläinten sairauksien tai niiden oireiden hoidon varalle. Edellytyksenä luovutukselle on, että eläinlääkäri käy tarkastamassa eläinten terveydentilan säännöllisesti, laatii terveydenhuoltosuunnitelman ja suunnitelman immunologisten ja muiden eläinlääkevalmisteiden käytöstä eläinten pitopaikassa sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet, käsitellä lääkkeitä ja antaa lääkkeet eläimelle.

Edellä 15 ja 16 §:ssä säädetystä poiketen eläinten pitopaikan eläinlääkintähuollosta pääasiallisesti vastaava eläinlääkäri saa luovuttaa porsaansa omistajalle tai haltijalle porsaansa kirurgiseen kastraatioon tarkoitettua

Voimassa oleva laki

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetun lääkkeiden luovutuksen ja luovutettujen lääkkeiden käytön ehdoista ja rajoituksista, eläinlääkäriin käynneistä eläinten pitopaikassa sekä luovutettavien lääkkeiden valikoimasta ja määrästä.

Ehdotus

injektoitavaa puudutusainetta. Edellytyksenä luovutukselle on, että eläinlääkäri varmistuu siitä, että porsaan omistajalla tai haltijalla tai tämän nimeämällä henkilöllä on eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön mukainen oikeus puudutuksen suorittamiseen. Lisäksi edellytyksenä luovuttamiselle on, että eläinlääkäri tarkistaa lääkitsemissuunnitelman sekä varmistuu siitä, että eläimen omistajalla tai haltijalla on riittävät taidot ja kyvyt tunnistaa lääkitystarpeet sekä käsitellä lääkkeitä. Eläinlääkäri saa luovuttaa puudutusainetta varalle kerrallaan enintään seuraavan neljän kuukauden tarpeeseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 ja 2 momentissa tarkoitetun lääkkeiden luovutuksen ja luovutettujen lääkkeiden käytön ehdoista ja rajoituksista, eläinlääkäriin käynneistä eläinten pitopaikassa, luovutettavien lääkkeiden valikoimasta ja määrästä *sekä lääkitsemissuunnitelmasta.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .